

УДК 343.41

Василь Вікторович САЗОНОВ,

кандидат юридичних наук, докторант

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-6486-3700>

ЗОВНІШНІ ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ (КРИМІНОЛОГІЧНИЙ ВИМІР)

Економічна безпека держави, як і будь-яка інша складова національної безпеки, у сучасному глобалізованому світі має співвідноситись із загрозами, які, по-перше, формуються не тільки і не стільки всередині країни, скільки зовнішніми, контекстуальними та, по-друге, мають криміногенні властивості та відверто кримінальні форми. Відтак економічна безпека набуває синтетичних форм з безпекою кримінологічною, у зв'язку з чим постає необхідність у виділенні основних зовнішніх загроз відповідного інтегративного формату. Спектр останніх – не вузький за внутрішні загрози, а їх опис вважаємо за доцільне здійснити за діалектичною схемою, від загального, тобто загальнопланетарного, до регіонального рівнів. Слідування цій логіці дає можливість виділити такі зовнішні загрози:

1. *Природні глобальні загрози* у розумінні їх природності не як прямої чи похідної властивості навколишнього природного середовища, довкілля, а як таких, що сформувалися на початок ХХІ століття внаслідок об'єктивних закономірностей розвитку глобальної матриці економічних зв'язків, правил, установок, мотивацій, демографічних закономірностей. В структурі цієї групи загроз вважаємо за доцільне звернути увагу на такі:

– *контroversійна тотальність капіталістичної модальності економіки та політики*. Чому ми кажемо про тотальність, чому вона контroversійна і в чому криються ризики для України? Відповіді на ці питання варто почати з того, що контroversійність (протиставлення) постала як закономірний результат загальнопланетарної генези економічної думки і практики, що викристалізувалися в процесі глобального протистояння метанаративів капіталістичної та комуно-соціалістичної політекономічних моделей, історичного фіаско останньої на фоні утвердження агресивного домінування першої. При чому домінування це, підкреслимо, – агресивне і будь-які конотації на тему такого ж природного тріумфу ідеології ліберального гуманізму не витримують критики.

Слід бути свідомим того, що будь-які бінарні опозиції (а відношення капіталізм – комуно-соціалізм є саме такою) не є рівноважними, постають як ієрархічні, одна частина невідмінна більша за іншу, одна частина обов'язково підминає під себе іншу, підпорядковує її собі. Вперше проблему бінарних опозицій у філософії поставив чи не найперший дійсний постмодерніст (не за календарною епохою, але за мисленневою чарункою) Ф. Ніцше. Для нього всі опозиції вибудовуються за первинним зразком доброго та поганого. А добре та погане – це не більш ніж прагматика влади [1, с. 27–29]. Хто вирішує, що добре, а що погано? Опозиція нав'язана тими, кому вона вигідна, тими, кому вигідно, щоб це вважалось добрим, а це – дурним. Ідеологія. На цьому ґрунтуються всі інші європейські аналогії метафізики: Захід/Схід, чоловіче/жіноче, суб'єкт/об'єкт, розум/нерозуміння [2, с. 18].

Тотальність – те, від чого на всіх парах мчав весь постмодерн. Але тотальність це і те, до чого знову і знову повертається світ, не здатний на рівні мислення позбутися прагнення задати єдино вірні, зрозумілі, задані наперед системи світоглядних координат. Єдине чого досягла філософія постмодерну – заборона на тотальність мислення, його принципова фрагментарність, множинність. В цьому вбачався запобіжник до повторення тоталітаризму, на кшталт німецького націонал-соціалізму. Згадаймо маніфест Ж.-Ф. Ліотара (мовою перекладу): «ХІХ та ХХ века досыта накормили нас террором. Мы дорого заплатили за ностальгию по целому и единому, по примирению понятийного и чувственного, по прозрачному и сообщаемому опыту. За всеобщими призывами расслабиться и успокоиться мы слышим хриплый голос желания вновь развязать террор, довершить фанатизм – объять реальность, задушить её в объятиях. Ответ на это такой: война целому, будем свидетельствовать о непредставимом, беречь распри, спасать честь имени» [3, с. 82].

Ну що ж, після тридцяти років з того моменту, як видатний мислитель проголосив свою епохальну думку можна стверджувати, що оголошена ним «війна» програна, принаймні на рівні організації політики та економіки. Принципова множинність, від якої, як від чуми відсахнулася докса і зорієнтована на неї популістська, екологічно-варварська політика, звернувшись до перевірених модерном установок і мотивацій політичної та економічної діяльності, відірваної нарешті (!) і на жаль від мислення, знову привела до тотальності (мультикультуралізм – гра у політкоректність). На цей раз – економіко-функціональної, що виявилось у неспростовуваному аргументі – глобалізації. Чим є глобалізація як не виявом тотальності. Чим є тотальність в епоху постмодерну як не результуючою маргіналізації інтелектуальної еліти, репресії мислення, заборони на мислення, його неформатності у форматі психології споживання та квазінаукових стандартів демократії? Питання риторичне...

«Наконец, должно быть уничтожено постоянное разделение определенных, деление на части, противоположности, объединение: категории диалектическим путём – должны перейти одна в другую... понятия... приобретают способность уничтожаться и переходить в противоположные себе. Дело идёт о том, как говорит Гегель, чтобы привести твёрдые мысли в состояние мягкости» (мовою перекладу) [4, с. 384; 5, с. 72]. В подібному трансгресивному переході виявляється тотальність нового світопорядку, не політико-ідеологічного, але економіко-ідеологічного, а разом з тим – і політекономічного.

Спробуйте (звернення держави) вийти за межі глобальних, а тому й тотальних правил економічної гри, запропонувати принципів інновації і ви одразу ж поповните перелік підсанкційних держав чи тих, щодо яких

запроваджуватиметься зовнішнє управління (в кращому випадку, і то – через внутрішні «революційні» метаморфози під гаслами гуманітарних інтервенцій, відновлення демократичного правління, усунення тирана від влади) або терористичних організацій.

– *структурно-функціональна політико-економічна десуб'єктивізація української держави*, що постала закономірним наслідком краху комуно-соціалістичної квазіформації та запізнилою, вимушено-добровільною інтеграцією України до глобальної системи господарювання, до метагри у форматі знедержавленої легітимності;

– *глобально-демографічна десинхронізація*, що створює для «демократій, що розвиваються» зони економіко-політичної турбулентності. Для цих зон характерною є виражена експансія, прагнення до комунікативного (в економічному, перш за все, аспекті) розширення країн з піковими темпами приросту населення за рахунок суспільств, що перебувають у демографічно міжфазовому «плато». У розумінні цієї обставини, як ризикованої для економічної безпеки України, виходимо з «закону 10 мільярдів» С. П. Капиці, що спирається на концепцію гіперболічного демографічного зростання (Л. Ейлер, П. Маккендрик). Відповідно до цих закону та концепції приріст населення – реакція «другого порядку», в якій швидкість приросту залежить не від кількості учасників процесу, а від числа взаємодій між ними. Відтак, темп демографічного приросту дорівнює квадрату чисельності населення у визначений момент часу; реакція «другого порядку» відображає міру складності системи «людство» [6]. Як наслідок вченим вдалося обґрунтувати історичну періодизацію, вийти на математичну константу у 10 млрд населення (сукупного міжкополінного), яке визначає межу переходу від однієї історичної епохи до іншої.

Відомо, що з часом, від палеоліту й до другого модерну швидкість цього міжпоколінного 10-мілярдного транзиту скоротилася з тисячі поколінь до одного. Тобто зміна історичної епохи на початку ХХІ ст. відбувається в межах одного покоління людей і навіть швидше; не цей перехід наразі потрібно біля 50 років (для верхнього палеоліту – 1 млн років, для Середньовіччя – вже біля тисячі років і т. д.). Йдеться про загальноцивілізаційну тенденцію пришвидшення соціального часу, що корелює з темпами приросту населення та яка не може не відображатися й на розстановці акцентів у глобальному розподілі економічної влади та аутсайдерів. Різниця економічних потенціалів і пов'язана з нею напруженість у планетарному вимірі спонукає до життя явища економічної експансії та відповідної їй віктимізації. Причому контури останньої не обмежуються виключно «жертвністю» у економічному вимірі, а сягають глибинних підвалів суспільного розвитку, репрезентуючи широку криміногенно-кримінальну панораму.

2. *Штучні (керовані) зовнішні загрози економічній безпеці* полягають в підривному впливі на економічну систему України іноземних держав, міжнародних організацій. Важливо усвідомлювати, що такий вплив або безпосередньо є злочинним, здійснюється з використанням корупційних, диверсійно-розвідувальних, воєнних, терористичних інструментів, або криміногенним, маючи властивості до розпалювання широкого спектру внутрішньодержавних суспільних протиріч. Найбільш очевидні штучні кримінально-криміногенні загрози економічній безпеці Україні виходять від Російської Федерації. Менш очевидні – з боку її союзників.

Список бібліографічних посилань

1. Ницше Ф. По ту сторону добра и зла / пер. с нем. М. : Эксмо, 2016. 320 с.
2. Хаустов Д. С. Лекции по философии постмодерна. М. : Рипол-классик, 2018. 288 с.
3. Лиотар Ж.-Ф. Постмодерн в изложении для детей. Письма 1982–1985. М. : Рос. гос. гуманит. ун-т, 2008. 145 с.
4. Фаритов В. А. Онтология трансгрессии: Г. В. Ф. Гегель и Ф. Ницше у истоков новой философской парадигмы (из истории метафизических учений). М. : Алатаейя, 2016. 442 с.
5. Гегель Г. В. Ф. Введение в философию. Философская пропедевтика. М. : Либроком, 2016. 264 с.
6. Алексенко А. Н. Сергей Капица: история десяти миллиардов. *Сноб*. 2012. № 6 (46). URL: <https://snob.ru/magazine/entry/49621> (дата звернення: 14.09.2019).

Одержано 23.10.2019

УДК 342.951:37.014.5(043.5)

Олена Юрївна САЛМАНОВА,

доктор юридичних наук, професор,

завідувач кафедри адміністративного права та процесу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6376-1160>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕДУР АКРЕДИТАЦІЇ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави.

Питання забезпечення якості освіти визначено як ключовий напрям реформування освітньої галузі України. На теперішній час особливої ваги набувають адміністративно-правові процедури ліцензування та акредитації, які можна визначити як основні елементи системи забезпечення якості освіти [1].